

ΤΡΕΙΣ ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ ΤΟΥ ΧΑΤΖΙΔΑΚΙ ΣΤΗΝ ΟΥΓΓΑΡΙΑ

ANDREA L. KATONA

G. N. Hatzidakis (12.11.1848 - 26.6.1941), one of the greatest scientists and linguists of Modern Greece, honoured by a large number of domestic and foreign institutions, had been given three distinctions by Hungary. In 1900 he was elected External Fellow of the Academy of Sciences and Honorary Member of the Philological Society. In 1935 he was awarded an Honorary Doctorate by Budapest University. This paper, based on philological investigation as well as archival researches, constitutes a shorter version of a study to be published elsewhere in full length.

Μεταθανάτια, το 1977, κυκλοφόρησε στην Αθήνα ο δεύτερος τόμος των *Γλωσσολογικών Ερευνών* (ΓΕ) του Γ. Ν. Χατζιδάκι¹. Ο τόμος προλογίζεται από τον Δ. Β. Βαγιακάκο, ο οποίος δίνει μεταξύ άλλων έναν κατάλογο των διακρίσεων που απονεμήθηκαν στον μακρόβιο και πολυγροφότατο "πατέρα της γλωσσικής επιστήμης στην Ελλάδα". Το όνομα της Βουδαπέστης, της αυστροουγγρικής συμπρωτεύουσας, απαντά τρεις φορές στον κατάλογο². Ο Χατζιδάκις το 1900 εξελέγη Ξένος Εταίρος της Ουγγρικής Ακαδημίας Επιστημών και Επίτιμος Εταίρος της Φιλολογικής Εταιρείας της Βουδαπέστης, ενώ το 1935 ανακηρύχθηκε Επίτιμος Διδάκτωρ του Πανεπιστημίου της Βουδαπέστης. Δημοσιεύεται μάλιστα έγχρωμη φωτογραφία του χορηγηθέντος διδακτορικού διπλώματος³.

Αναζητώντας την απάντηση στο ερώτημα, για ποιο λόγο έγινε αυτή η τριπλή τιμητική ενέργεια, θα βοηθηθούμε από τον μαθητή και φίλο του Χατζιδάκι, Γ. Pecz⁴, στον οποίο οφείλει εξ άλλου ο τελευταίος την εκλογή του ως

1. *Γλωσσολογικά Έρευνα Β'*, Εν Αθήναις, 1977, σσ. 8 [μη αριθμημένες] +142 + Πίνακες [μη αριθμημένοι] + σσ. 816 (Ακαδημία Αθηνών. Κέντρον Συντάξεως του Ιστορικού Λεξικού. Λεξικογραφικόν Δελτίον. Παράρτημα ΙΙ).

2. ΓΕ Β' σσ. 15.16.

3. Μετά την Εισαγωγή του Βαγιακάκου ο τελευταίος, μη αριθμημένος, έγχρωμος πίνακας.

4. Γουλιέλμος (Vilmos) Pecz (1854-1923), κλασικός φιλόλογος, ελληνιστής, γλωσσολόγος, σε θέματα γλώσσας στρατευμένος οπαδός του Χατζιδάκι.

Εταίρου της Ακαδημίας. Ο Pecz στην Νεοελληνική Γραμματική του⁵, το 1894, γράφει (σ. 41) τα εξής: "Εμάς τους Ούγγρους μας ενδιαφέρει ιδιαίτερα να μελετήσουμε την μεσαιωνική και την νεώτερη ελληνική γλώσσα και λογοτεχνία. Αφενός πρόκειται για την γεωγραφική μας θέση, απέναντι από την Ανατολή, όπου η ελληνική γλώσσα ως μέσον συναναστροφών διεδόθη ευρέως, αφετέρου για την έρευνα της ιστορίας του έθνους μας, η οποία έχει ακόμη να ανακαλύψει πηγές στα έργα των Βυζαντινών ιστοριογράφων [...]." Αυτά τα λόγια εξηγούν καλά το ενδιαφέρον τόσο για τον Χατζιδάκι όσο και για την πατρίδα του, πέραν του ευνόητου ενδιαφέροντος για τα κλασικά θέματα τα οποία απασχολούν κάθε πολιτισμένο έθνος του κόσμου.

Στην Γενική Συνέλευση (4.3.1900) της Ακαδημίας Επιστημών (ΜΤΑ) ο Pecz έκανε την εξής πρόταση⁶:

"Προτείνω τον Δρα Γεώργιο Χατζιδάκι, Τακτικό Καθηγητή της ινδοευρωπαϊκής συγκριτικής γλωσσολογίας στο Πανεπιστήμιο Αθηνών, ως Ξένον Εταίρο της Ιης Τάξεως της Ουγγρικής Ακαδημίας Επιστημών.

Οφείλεται σχεδόν αποκλειστικά στον Γ. Χατζιδάκι το γεγονός ότι η επιστήμη της γλώσσας στην σημερινή Ελλάδα έφθασε στο ύψος που είχε όλη την προηγούμενη δεκαετία. Ο Χατζιδάκις αναγνωρίζεται επίσης στο εξωτερικό ως επιστημονική αυθεντία στην έρευνα θεμάτων της μεσαιωνικής και της νεώτερης ελληνικής γλώσσας. Μαθητής του Καθηγητή Delbrück στην Ιένα ολοκλήρωσε τις σπουδές του στην Γερμανία και στη συνέχεια αναπτύσσει πλούσια συγγραφική και φιλολογική δραστηριότητα στον χώρο της αρχαίας, κυρίως όμως της μεσαιωνικής και της νέας ελληνικής γλώσσας. Σε πολυάριθμες μελέτες του ήλθε εις ρήξιν με τον Deffner, ο οποίος χαιρεί μεγάλης τιμής σε θέματα μεσαιωνικής και νέας ελληνικής γλώσσας. Παράλληλα έδειξε ότι οι αρχαίες διάλεκτοι, με λίγες εξαιρέσεις, χάθηκαν και ότι η νεώτερη Κοινή καθώς επίσης οι διάλεκτοί της, εξαιρουμένης της Τσακωνικής, δεν κατάγονται από την αρχαία Αιολική και Δωρική διάλεκτο αλλά συνεχίζουν εξ'εξέλιξεως την Αλεξανδρινή Κοινή ("*Κοινή Διάλεκτο*"), η οποία πηγάζει από την Αττική. Η θέση αυτή του Χατζιδάκι έχει γίνει δεκτή από όλους τους σοβαρούς γλωσσολόγους ούτως ώστε οι σημερινές έρευνες γύρω από την νεώτερη ελληνική γλώσσα να λαμβάνουν ως βάση παντού την θέση Χατζιδάκι. Από τα πολυάριθμα ελληνιστί και γερμανιστί έργα του αρχεί, επί του προκειμένου, να μνημονευθεί το κυριότερο: *Einleitung in die neu-*

5. Pecz, Γ.: *Νεοελληνική γραμματική με κείμενα και εισαγωγή στην μελέτη της Νεοελληνικής επί γλωσσολογικής βάσεως* (ουγγριστί), Βουδαπέστη, Franklin, 1894, σσ. 217.

6. *Ουγγρική Ακαδημία Επιστημών. Προτάσεις για μέλη του έτους 1900* (ουγγριστί), Βουδαπέστη, ΜΤΑ, 1900, σ. 14. Για την ημερομηνία (4.3.1900) πβ. το *Δελτίον της Ακαδημίας* (ουγγριστί) 11, 1900, σ. 275.

griechische Grammatik (Indogermanische Grammatiken V.), Λιψία, Breitkopf und Härtel, 1892, σσ. 464.

Σύμφωνα με τα όσα αναφέρθηκαν λαμβάνω το θάρρος να υποβάλω θεομότατα την πρόταση για εκλογή του Γεωργίου Χατζιδάκι ως Ξένου Εταίρου".

Αυτή η πρόταση πέρασε στη συνέχεια χωρίς πρόβλημα, μάλιστα με πολύ ευνοϊκή αναλογία για τον Χατζιδάκι⁷.

Η δεύτερη τιμητική πράξη ήρθε το ίδιο έτος εκ μέρους της Φιλολογικής Εταιρείας με πρόταση να γίνει ο Χατζιδάκις Επίτιμος Εταίρος της. Η Εταιρεία, με πλούσια πνευματική και συγγραφική δραστηριότητα, λειτουργούσε ως συνδετικός κρίκος μεταξύ δευτεροβάθμιου και τριτοβάθμιου χώρου, μεταξύ Ακαδημίας και λοιπών επιστημονικών ιδρυμάτων. Από το Πρωτόκολλό⁸ της πληροφορούμαστε ότι είχε γίνει μια από κοινού ενέργεια εκ μέρους του Αι. Thewrewk de Ponor⁹ και του P. Vári¹⁰. Στην Συνεδρία Εκλογής (10.10.1899), ο πρόεδρος υπέβαλε πρόταση για τον Γερμανό κλασικό φιλόλογο και λατινιστή J. Vahlen, ενώ ο Vári για τον Χατζιδάκι. Οι προτάσεις αυτές έγιναν δεκτές "διά βοής", χωρίς ψηφοφορία, στην 25η Γενική Συνέλευση στις 13 Ιανουαρίου 1900¹¹. Σημειώτεον ότι το έτος 1900 ήταν ένα σημαντικό έτος για την Εταιρεία, η οποία γιόρταζε την 25η επέτειο της ιδρύσεώς της. Το Πρωτόκολλο της Συνεδρίας Εκλογής της 10ης Οκτωβρίου 1900 καταγράφει ότι όταν έφθασε η άδεια του Υπουργού Εσωτερικών αναφορικά με τον Vahlen και τον Χατζιδάκι, το Διοικητικό Συμβούλιο έδωσε εντολή στον Πρώτο Γραμματέα να φροντίσει να ετοιμασθούν τα δύο διπλώματα στην ουγγρική γλώσσα και να συνταχθούν δύο συνοδευτικά γράμματα, για τον Vahlen στα λατινικά, για τον Χατζιδάκι στα ελληνικά, και να ταχυδρομηθούν¹². Οι λεπτομέρειες αυτές αποτελούν τεκμήριο για την ύπαρξη τόσο του Διπλώματος όσο και ενός γράμματος εκ μέρους της Φιλολογικής Εται-

7. Τη σημασία αυτής της εκλογής μπορεί να εκτιμήσει κανείς, αν αναλογισθεί ότι ο Χατζιδάκις έγινε δεκτός στην Πρώτη Τάξη της Ακαδημίας μαζί με επιστήμονες του ύψους του ανατολιστή C. Barbier de Meynard (αυτ. σ. 12), του γλωσσολόγου Κάρολου Brugmann (αυτ. σσ. 13-14) και του βυζαντινολόγου Κάρολου Krumbacher (αυτ. σσ. 14-16)!

8. Πρωτόκολλο της Φιλολογικής Εταιρείας περί της Εκλογικής Συνεδρίας της 15ης Δεκ. 1899 (ουγγριστί), Αρχείο Χειρογράφων της Βιβλιοθήκης της Ακαδημίας, Αριθ. Ms 10.727/5, σελ. 15, § 12.

9. Αιμίλιος Thewrewk de Ponor (Ponori Thewrewk Emil, 1838-1917), φιλόλογος, γλωσσολόγος, μουσικολόγος, εισηγητής της κλασικής φιλολογίας στην χώρα του, συνιδρυτής και πρόεδρος της Φιλολογικής Εταιρείας, κοινωνικός λειτουργός και διανοητής.

10. Ροδόλφος (Rezso) Vári (1867-1940), κλασικός φιλόλογος, βυζαντινολόγος.

11. Πρωτόκολλο (13.1.1900), σελ. 33, §7.

12. Πρωτόκολλο (10.10.1900), σελ. 51. Αριθμός Αντιγράφου της Υπουργικής Άδειας: 54304, αυτ. (Δεν βρήκα το πρωτότυπο.)

ρείας. Δεν μπόρεσα όμως, δυστυχώς, να ανεύρω τα εν λόγω γραπτά ούτε στην Αθήνα ούτε στο Ηράκλειο (Αρχείο Χατζιδάκι, Εταιρία Κρητικών Ιστορικών Μελετών), ούτε τυχόν αντίγραφα στην Βουδαπέστη. Το ίδιο ισχύει και για την διάκριση της Ακαδημίας.

Τα ανωτέρω στοιχεία δείχνουν ότι ο Χατζιδάκις είχε γίνει δεκτός σε δύο πραγματικά ζωτικούς και αξιόλογους επιστημονικούς χώρους¹³.

Η εξαιρετική πνευματική συγκρότηση της Φιλολογικής Εταιρείας και οι υψηλές διακρίσεις που απένεμε αποδεικνύονται χαρακτηριστικά από ένα άλλο γεγονός. Το υψηλότερο πρόσωπο που εξελέγη ποτέ μεταξύ των μελών της ήταν ο Ιταλός A. A. D. Ratti (1857-1939), ιστορικός, ερευνητής της παλαιογραφίας και διευθυντής της Βιβλιοθήκης του Βατικανού. Στις 6 Φεβρουαρίου ο Ratti εξελέγη Πάπας της Ρώμης (Πάπας Πίος ΙΑ΄) και είχε διεθνή αναγνώριση κυρίως λόγω της κοινωνικής ευαισθησίας του¹⁴.

Η τρίτη και πιο σοβαρή διάκριση με την οποία εξέφρασε το σεβασμό της η χώρα προς τον Χατζιδάκι είναι το τιμητικό διδακτορικό δίπλωμα το οποίο του χορηγήθηκε, όταν το Πανεπιστήμιο της Βουδαπέστης γιόρταζε τα τριακόσια χρόνια της ιδρύσεώς του. Για την υψηλή αυτή τιμητική διάκριση ο Α. Παπαδόπουλος γράφει χαρακτηριστικά: "Επίτιμον διδάκτορα τὸν ἀνεκήρυξαν τὰ Πανεπιστήμια Λειψίας καὶ Βουδαπέστης. Ἡ ἀνακήρυξις ὑπὸ τοῦ δευτέρου ἐγινε κατὰ τρόπον ἐξόχως τιμητικόν. Ἐγινε κατὰ τὸν ἑορτασμὸν τῆς τριακοσαετηρίδος του. Ὁ Χατζιδάκις ὑπῆρξεν ἕνας ἀπὸ τοὺς δέκα κορυφαίους ἐπιστήμονας τοῦ κόσμου, εἰς τοὺς ὁποίους τὸ Πανεπιστήμιον εἶχεν ἀποφασίσει ν' ἀπονεύμῃ τιμῆς ἕνεκεν τὸν τίτλον τοῦ ἐπιτίμου διδάκτορος"¹⁵.

Αφού το Πανεπιστήμιο είχε απευθυνθεί σε όλα τα ανώτατα ιδρύματα του κόσμου (πανεπιστήμια και ακαδημίες), με επιστολή γραμμένη στα λατινικά (ημερομηνία: 1.2.1935), ο καθηγητής I. Moravcsik¹⁶ έστειλε το παρακάτω γράμμα στον Χατζιδάκι:

13. Για περαιτέρω λεπτομέρειες πβ. το όργανο της Φιλολογικής Εταιρείας: *Organum Philologicum Hungaricum* (EPhK) 24, II, 1900, 260-263 (ουγγριστί, ελληνιστί και λατινιστί).

14. Πβ. τον αποχαιρετιστήριο λόγο στο όργανο της Εταιρείας: *EPhK* 64, 1940, σ. 290 (ουγγριστί).

15. *Αθηνά* 52, 1948, σ. 43. (Αναφορικά με τον ανακριβή αριθμό "δέκα" πβ. την εκτενέστερη μορφή της μελέτης μου, όπου γίνεται διόρθωση).

16. Ιούλιος (Gyula) Moravcsik (1892-1972), μαθητής του Pecz, φιλόλογος, ελληνιστής, βυζαντινολόγος, η πιο μεγάλη μορφή των ελληνικών σπουδών στην χώρα του.

"Βουδαπέστη, τῆ 17 Μαΐου 1935.

Ἐλλογιμώτατε Κύριε Καθηγητά,

Τὸ ἐν Βουδαπέστη Πανεπιστήμιον κατὰ τὸ προσεχὲς φθινόπωρον θὰ ἐορτάσῃ τὴν τριακοσιοστὴν ἐπέτειον τῆς ἰδρύσεώς του καὶ ἐπὶ ταύτῃ τῇ εὐκαιρίᾳ ἡ ἡμετέρα Φιλοσοφικὴ Σχολὴ ἐξελέξατο Ἑμᾶς παμψηφεί Ἐπίτιμον Διδάκτορα αὐτῆς ἐπιθυμούσα νὰ ἐκφράσῃ τοιοῦτοτρόπως τὴν μεγάλην καὶ βαθεῖαν ἐκτίμησιν καὶ εὐγνωμοσύνην διὰ τὴν παγκοσμίως γνωστὴν ἐπιστημονικὴν ἐργασίαν Ἑμῶν.

Δράττομαι τῆς εὐκαιρίας νὰ εἶμαι ὁ πρῶτος, ὁ ὁποῖος νὰ ἀνακοινώσῃ Ἑμῖν τὴν ἐκλογὴν τῆς Σχολῆς μας καὶ νὰ προσθέσω εἰς τὴν ἐπίσημον ἀνακοίνωσιν, ἡ ὁποία δὲν θάργῃ (sic), ὅτι ἡ ἀπόφασις τοῦ Πανεπιστημίου μας εἶναι μία ἐξαιρετικὴ χαρὰ διὰ ἡμᾶς [sic] ἑλληνοστὰς καὶ ἰδιαίτερος δι' ἐμέ, ὁ ὁποῖος εἶμαι μαθητὴς τοῦ ἀειμνήστου Γουλιέλμου Πετς καὶ ὁ ὁποῖος λογίζομαι εὐτυχής, διότι ἀπέκτησα καὶ τὴν προσωπικὴν γνωριμίαν Ἑμῶν κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς διαμονῆς μου εἰς τὴν Ἑλλάδα.

Αἱ ἐορταὶ τοῦ Πανεπιστημίου μας θὰ λάβωσι χώραν εἰς τὴν Βουδαπέστην κατὰ τὴν 25-29 Σεπτεμβρίου τοῦ τρέχοντος ἔτους καὶ θὰ εἶναι μία μεγάλη χαρὰ καὶ τιμὴ διὰ ἡμᾶς [sic] ἂν ἠμπορούσατε νὰ παραλάβητε προσωπικῶς τὸ δίπλωμα ἐπιτίμου διδάκτορος.

Ἐλπίζω νὰ ἀποδεχθῆτε [sic] τὸ ταπεινὸν σημεῖον τῆς ἀναγνωρίσεως, τῆς ἐκτιμήσεως καὶ εὐγνωμοσύνης τοῦ Πανεπιστημίου μας καὶ ἐκφράζω τὰς θερμοτάτας εὐχὰς μου

διατελῶ μετὰ βαθυτάτης ὑπολήψεως
ὄλος Ἑμέτερος
Gy. Moravcsik

καθηγητὴς τοῦ πανεπιστημίου"¹⁷

Ο Moravcsik ἀποσιωπεί με τὴν δέουσα σεμνότητα ὅτι υπῆρξε ὁ ἴδιος ὁ ἕνας ἀπὸ αὐτοὺς που ἔκαναν τὴν πρότασιν, ἐνῶ ὁ ἄλλος συνυπογράψας, ὁ P. Vári, ἐνήργησε, μετὰ ἀπὸ τὴν πρότασιν ἐπὶ τὴν Φιλολογικὴν Ἐταιρεία το 1900, τῶρα καὶ γιὰ δευτέρη φορὰ υπέρ τοῦ Χατζιδάκι. Παραθέτω σε μετάφρασιν τὸ σχετικὸ κείμενον που βρήκα ἀπὸ ἀρχεῖακὴν ἐρευνα:

17. Ευχαριστῶ τὴν Κα. Μαρία Ἀναγνωστοπούλου (Ἀθήνα), ἡ ὁποία διαφυλάσσει αὐτὸ τὸ γράμμα ἐπὶ τὸ προσωπικὸν ἀρχεῖόν της καὶ μου ἐπέτρεψε τὴν δημοσίευσίν της. Δὲν κατέστη δυνατόν νὰ ἀνεύρω ὁμῶς τὴν ἀνακοίνωσιν τοῦ Πανεπιστημίου ἐπὶ τὴν ὁποία ἀναφέρεται ὁ Moravcsik.

"Σεβ. Σχολή,

Προτείνουμε τον Γεώργιο Χατζιδάκι, ομότιμο Τακτικό Καθηγητή του Πανεπιστημίου Αθηνών, μέλος και πρώην Πρόεδρο της Ακαδημίας Αθηνών, Ξένον Εταίρο της Ουγγρικής Ακαδημίας Επιστημών για εορτάσιμιο¹⁸ Επίτιμο Διδάκτορα του ουγγ. βασ. Πανεπιστημίου των Επιστημών Πέτρου Ράζμány της Βουδαπέστης.

Ο ογδοηκονταπενταετής Χατζιδάκις είναι παγκοσμίως γνωστός ερευνητής στον χώρο της ινδοευρωπαϊκής συγκριτικής γλωσσολογίας και, κυρίως, της ιστορίας της ελληνικής γλώσσας. Υπήρξε μαθητής της Σχολής της Ιένας του Delbrück και ο πρώτος που ερεύνησε συστηματικά την ιστορία της μεσαιωνικής και νέας ελληνικής γλώσσας και αποσαφήνισε μερικά ζητήματα όλης της ιστορίας της Ελληνικής. Η έρευνα των νεώτερων φάσεων της ελληνικής γλώσσας στην Δυτική Ευρώπη ξεκίνησε με αφορμή την δική του συμβολή με την οποία και δημιούργησε Σχολή. Από τα γραπτά του η *Einleitung in die neugriechische Grammatik* /Λιψία 1892/, τα *Ακαδημεικά Αναγνώσματα* /I-II, 1902-4/, τα *Μεσαιωνικά και νέα Έλληνικά* /I-II, 1906-7/, η *Σύντομος Ιστορία τής ελληνικής γλώσσας* /1915/ αποτελούν κλασικά έργα της ελληνικής γλωσσικής επιστήμης, στα οποία οι ερευνητές αναφέρονται συνέχεια. Πολλές επιστημονικές θέσεις του Χατζιδάκι έχουν γίνει κοινή συνείδηση. Πρώτος απέδειξε π.χ. ότι οι διάλεκτοι της σημερινής Ελληνικής - εξαιρουμένης της Τσακωνικής - ανάγονται στην ελληνιστική Κοινή. Επίσης πρώτος προέβαλε την ιδέα ενός λεξικού της μεσαιωνικής και νέας ελληνικής γλώσσας ο πρώτος τόμος του οποίου, μετά από μακρά προετοιμασία, μόλις κυκλοφόρησε (*Ιστορικόν Λεξικόν τής Νέας Έλληνικης* I. Αθήναι 1933).

Επίσης, ο Χατζιδάκις είχε στενές επαφές με την ουγγρική επιστήμη. Ως δείγμα αναφέρουμε την εκλογή του ως Ξένου Εταίρου της Ακαδημίας μας το 1900, πριν από 34 χρόνια.

Η πρότασή μας λοιπόν να τιμηθεί ο Χατζιδάκις με το αξίωμα του Επίτιμου Διδάκτορος αφορά σ' έναν επιστήμονα ο οποίος είναι στις ημέρες μας μία από τις πιο σεβαστές διεθνώς αυθεντίες και ο οποίος συγχρόνως, ως πραγματικός Νέστωρ της ελληνικής επιστήμης, παρά την μεγάλη ηλικία του εργάζεται με αστείρευτη δύναμη όπως αποδεικνύεται από την αδιάκοπη ροή δημοσίευσης των πραγματειών του.

Λαμβάνουμε επίσης αφορμή να υπενθυμίσουμε ότι στο πρόσωπο του Χατζιδάκι θα εκπροσωπείτο το ελληνικό έθνος οι επιστήμονες του οποίου, σε πολλούς τομείς, συμβάλλουν άριστα στον επιστημονικό βίο.

18. Απόδοση του όρου "jubilaris". Πβ την γαλλ. λέξη "jubilaire".

Βουδαπέστη, 2 Ιουνίου 1934.

Dr. R. Vári

Τακτικός Καθηγητής Παν/ου

Dr. I. Moravcsik

Επίτιμος Έκτακτος και Αναπληρωτής Καθηγητής Παν/ου"¹⁹

Το τιμητικό Δίπλωμα, συνταχθέν στα λατινικά, φέρει την υπογραφή του πρυτάνεως και του κοσμήτορος της Φιλοσοφικής Σχολής και ευρίσκεται στην Ακαδημία Αθηνών. Το σχετικό απόσπασμά του λέει τα εξής: "τον Πολυμαθέστατον και Επιφανέστατον Κύριον Γεώργιον Χατζιδάκιν [...] εις ένδειξιν της εκτιμήσεώς μας, Διδάκτορα Φιλοσοφίας τιμής ένεκεν εκλέγομεν, αναγορεύομεν, ανακηρύσσομεν, απονέμοντες όλα τα προνόμια και τα δικαιώματα των οποίων χαιρουν και καρπούνται οι τιμής ένεκεν Διδάκτορες νομίμως και κατά το έθος"²⁰.

Πιστεύω, αυτά τα λόγια, που δεν είναι παρά μικρό μόνο κομμάτι του κειμένου του Διπλώματος, καθώς επίσης οι προηγούμενες λεπτομέρειες, αποδεικνύουν χαρακτηριστικά τον ύψιστο δυνατό σεβασμό των Ούγγρων φιλόλογων του Μεσοπολέμου αλλά και της παλαιάς Αυστροουγγαρίας, μέσα από τις τιμητικές διακρίσεις τους προς τον Γ. Χατζιδάκι, στις οποίες προχώρησαν διαδοχικά τα τρία διακεκριμένα επιστημονικά ιδρύματα αυτής της χώρας.

Andrea Katona

19. Αρχείο του Πανεπιστημίου ELTE (Βουδαπέστη), Φάκελος 1484: "Θέματα επιτίμων διδασκόντων" (έγγραφο χωρίς ταξινομητικό αριθμό, συγγραστί).

20. Απόδοση εκ της Λατινικής. Το Δίπλωμα, πλακισωμένο ως κάδρο κάτω από προστατευτικό γυαλί εκτίθεται δίπλα στο γραφείο του Προέδρου της Ακαδημίας Αθηνών. Περιήλθε στην Ακαδημία ως δωρεά Ελένης Αναγνωστοπούλου το 1978. Πβ. Φάκελο Χατζιδάκι αο. Ε/16. αο. ποστ. 85758. ελήφθη 31/7/78 (Ακαδημία Αθηνών).